

ШИНКЕВИЧ Денис,

*здобувач третього освітньо-наукового рівня
«Аспірантура» Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

ПОЧАТКОВА ШКОЛА ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО МИСЛЕННЯ: ПЕРШІ КРОКИ

Ключові слова: підприємницьке мислення, початкова школа, підприємницька компетентність, освітнє середовище, Нова українська школа.

У сучасному світі розвиток підприємницького мислення вважається ключовим фактором для успішної соціалізації та професійної реалізації особистості. Початкова школа, як перший етап формальної освіти, має потенціал стати середовищем для формування основ підприємницької компетентності. Проте, в українській освітній практиці спостерігається недостатня інтеграція підприємницьких елементів у навчальний процес початкової школи, що зумовлює потребу в дослідженні ефективних підходів до розвитку підприємницького мислення у молодших школярів.

Аналіз наукових джерел свідчить про зростаючу увагу до формування підприємницької компетентності у початковій освіті. Зокрема, у роботі Мацьопи О. Д. зазначено, що розвиток підприємницького мислення у молодших школярів сприяє формуванню активної життєвої позиції та готовності до самостійного прийняття рішень [1]. Варецька О. В. та Лосева О. В. у своєму науково-методичному посібнику підкреслюють важливість інтеграції підприємницьких елементів у зміст початкової освіти, зокрема через курси «Початки економіки» [2]. Крім того, дослідження Кравець В. С. акцентує увагу на необхідності підготовки майбутніх учителів до формування підприємницької компетентності у молодших школярів [3].

Підприємницьке мислення включає в себе здатність до ініціативності, креативності, ризикованості, відповідальності та готовності діяти в умовах невизначеності [1]. Початкова школа, з її відкритістю до нових підходів, міждисциплінарністю та акцентом на розвиток особистості, створює природне середовище для закладання цих якостей.

По-перше, саме в молодшому шкільному віці формуються базові риси характеру, цінності, моделі поведінки, що робить цей період надзвичайно важливим для формування підприємницької установки на ініціативу, відповідальність і самореалізацію [2]. Діти цього віку активно досліджують світ, схильні до експериментування та гри – саме ці механізми можуть бути використані для формування підприємницького досвіду через проєктну діяльність, рольові ігри, симуляції бізнес-ситуацій тощо [3].

По-друге, Нова українська школа задекларувала компетентнісний підхід як основу оновлення змісту освіти, де підприємницька компетентність є однією з ключових [4]. Це створює методологічне підґрунтя для інтеграції підприємницьких елементів не лише у зміст освіти, але й у педагогічні методи, стиль взаємодії вчителя й учня, організацію освітнього середовища.

По-третє, розвиток підприємницького мислення сприяє формуванню м'яких навичок (soft skills), таких як командна робота, комунікація, тайм-менеджмент, що важливо не лише для професійного, а й особистісного становлення. Практики, що стимулюють такі навички, ефективно реалізуються вже на рівні початкової школи – через групову роботу, дебати, міні-проєкти, дизайн-мислення тощо [5].

Крім того, сучасні цифрові інструменти відкривають нові можливості для розвитку підприємницької компетентності: навчальні симуляції, освітні платформи з економічними іграми, інтерактивні вправи, які дозволяють учням моделювати бізнес-рішення в безпечному середовищі. Результати дослідження

Крутій К. Л. свідчать про позитивний вплив цифрових технологій на розвиток ініціативності та креативності молодших школярів [6].

Таким чином, поєднання психологічних особливостей молодшого шкільного віку, сучасних освітніх підходів та доступних цифрових засобів навчання дозволяє розглядати початкову школу як ефективне середовище для розвитку підприємницького мислення.

Початкова школа має потенціал стати ефективним середовищем для розвитку підприємницького мислення у молодших школярів. Для цього необхідно:

- Інтегрувати підприємницькі елементи у зміст початкової освіти;
- Забезпечити підготовку вчителів до впровадження підприємницьких підходів;
- Створити освітнє середовище, яке стимулює ініціативність та креативність учнів.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку та апробацію методик формування підприємницького мислення у молодших школярів, а також на оцінку ефективності впроваджених підходів у практиці початкової освіти.

Список використаних джерел:

1. Мацьопа О. Д. Формування підприємницької компетентності молодших школярів. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття ОКР. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2025.
https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11345/m_educ_2025_034.pdf
2. Варецька О. В., Лосєва О. В. Нова українська школа: формування підприємницької компетентності учнів початкових класів : науково-методичний посібник. – Запоріжжя: ФОП К. С. Советнікова, 2019. – 196 с.
https://status.zp.ua/en/product/new_ukrainian_school/
3. Кравець В. С. Формування підприємницької компетентності майбутнього вчителя початкової школи в процесі вивчення дисципліни “Методика навчання

освітньої галузі “Математика”. – Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2020. https://eprints.zu.edu.ua/31154/1/Кравець%20andrag_visnyl_10_2019_2020%20последнее_.pdf

4. Концепція Нової української школи. – МОН України, 2016. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-novoyi-ukrayinskoji-shkoli>

5. Зайцева Л. В. Методи формування soft skills у молодших школярів у контексті підприємницької освіти. // Початкова школа. – 2020. – № 6. – С. 24–28.

6. Крутій К. Л. Цифрові інструменти у формуванні підприємницької компетентності молодших школярів // Освіта і розвиток обдарованої особистості. – 2023. – № 3(90). – С. 120–124.